

Голові разової спеціалізованої вченої ради ДФ35.052.007
у Національному університеті «Львівська політехніка»
д. пед. н., професору Муқан Н.В.

В І Д Г У К

офіційного опонента Білавич Галини Василівни

на дисертаційну роботу Гузій Іванни Степанівни

«Інтегративний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

В українській педагогічній науці тривають пошуки шляхів розв'язання проблеми професійної підготовки фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, адже практично нещодавно, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №266 від 29 квітня 2015 року «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», була створена спеціальність «інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (код спеціальності – належить до галузі знань «Культура і мистецтво» (шифр галузі № 02), що детермінує певні зміни у змісті та технологіях професійного навчання фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Тому дисертаційне дослідження Іванни Степанівни Гузій є особливо на часі, позаяк дає відповідь на запитання, як поліпшити фахову підготовку спеціаліста в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Відомо, що провідну роль у цьому процесі відіграє викладач фахових дисциплін, від якого значною мірою залежить якість підготовленості майбутнього фахівця інформаційної, бібліотечної та архівної справи, тому (і тут цілком погоджуємося зі здобувачкою) інтегративний підхід є одним із засобів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців

інформаційної, бібліотечної та архівної справи; формування інтегральної педагогічної компетентності викладача фахових дисциплін у межах спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» як засіб підвищення професійної підготовки студентів.

Авторка переконливо довела, що процес формування інтегральної педагогічної компетентності викладача фахових дисциплін у межах спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» буде ефективним, якщо реалізувати комплекс дидактичних умов у системі «фахова підготовка студента – педагогічна компетентність викладача»: відтак інтеграція професій майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи в контексті компетентнісного підходу передбачає розвиток педагогічної компетентності викладача фахових дисциплін; інтеграція фахових компетентностей у контексті метапредметного підходу передбачає формування інтегральної педагогічної компетентності викладача фахових дисциплін засобами вивчення ним відповідних метапредметів; тощо.

Систематизовані й викладені в рецензованому дослідженні Іванни Степанівни Гузій фактографічний матеріал і теоретичні висновки мають вагомое практичне значення, яке, насамперед, полягає у творчому використанні основних положень і висновків дисертаційної роботи в навчально-виховному процесі ВНЗ. Понад те, результати дослідження впроваджено в роботу тих закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, зокрема: Національного університету «Львівська політехніка» (довідка №67-01-2262 від 19.11.2019), Української академії друкарства (довідка №64-11/858 від 18.11.2019), Мукачівського державного університету (довідка №2345 від 19.11.2019); Національного авіаційного університету (акт про впровадження від 30.10.2019).

Актуальність і значущість дослідження підтверджується також тим, що дисертаційна робота відповідає науковому напряму кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

«Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості». Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0116U004108). Тема затверджена (протокол № 3 від 13.10.2016) та уточнена (протокол №5 від 23.10.2017) Вченою радою Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка».

Важливим результатом аналітичної роботи здобувачки є те, що вона в першому розділі «Теоретичні засади інтегративного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи» не тільки глибоко проаналізувала професійну підготовку майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи як педагогічну проблему у зв'язку із уведенням нового фаху 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», завдання якого – об'єднати у систему елементи професійної інформаційної освіти, а й показала доцільність бібліоцентричної парадигми розвитку бібліотечно-інформаційної освіти в межах цілісного інтегрованого фаху як об'єктивне посилення інформаційно-аналітичної дії новітніх наукових і науково-технічних бібліотек.

І. С. Гузій конкретизувала сутність поняття «конкурентоздатність майбутнього фахівця інформаційної, бібліотечної та архівної справи» як інтегративну особистісну рису, свідомо виражену мотивованими діями за конкретних умов фахового й соціально-економічного середовища й таку, що забезпечує ефективність у здобутку результату, завдячуючи комплексній мобілізації й функціональному напрямку ресурсів її структурно-змістовних складників. Можна загалом погодитися із обґрунтуванням авторки вибору провідних загальнонаукових підходів до фахової підготовки майбутніх професіоналів інформаційної, бібліотечної й архівної справи (компетентнісний, метапредметний та середовищний) та допоміжних (діяльнісний, системний, модельний, особистісний тощо).

Важливим є висновок, що істотним чинником реалізації інтегративного підходу є передбачення можливостей вилучення старих та включення у програмний навчальний матеріал нових знань. Відтак для фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи ця теза є особливо актуальною, оскільки вони є джерелом нової інформації для інших спеціальностей, адже інтегративність сприяє забезпеченню можливості невинного збагачення знань і розширення практичних умінь та навичок; формуванню конкурентоздатного фахівця, послуговуючись інтегрованими знаннями, практичними вміннями і навичками, професійно-ціннісними орієнтаціями. Водночас присутність в професії компонента архівної справи розширює можливості згортання інформації.

Цінними для української науки є результати дослідження дисертантки, оприлюднені в другому розділі «Дидактичні умови реалізації інтегративного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи», авторка чітко обґрунтувала низку дидактичних умов, з-поміж яких: формування педагогічних компетентностей викладача фахових дисциплін як інтеграція професій майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи у контексті компетентнісного підходу передбачає розвиток педагогічної компетентності викладача фахових дисциплін; інтеграція фахових компетентностей у межах метапредметного підходу передбачає формування інтегральної педагогічної компетентності викладача фахових дисциплін засобами вивчення ними відповідних метапредметів; інтеграція процесуального аспекту на засадах середовищного підходу передбачає адаптацію метапредмета в освітньому середовищі професійної діяльності викладача фахових дисциплін у межах спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Цілком погоджуємося з висновком І. С. Гузій про те, що педагогічний аспект групування професій має виходити з потреб навчально-виховного процесу з урахуванням специфіки вищої професійної школи, а провідною

метою такого групування є мінімізація навчальних предметів, інтеграція фахової підготовки, організаційний, прогностичний аспекти тощо. Отже, метапредметні компетентності як комплекс універсальних навчальних дій, спрямованих на освоєння змісту навчання, уможлиблюють у подальшому розв'язувати складні професійні завдання, підвищуючи ефективність професійної діяльності. Схвалення заслуговує розроблена авторкою структурно-логічна схема метапредмета (рис. 2.1), який передбачає інтеграцію великого обсягу навчального матеріалу, де базовими педагогічними знаннями, вміннями та навичками викладачів фахових дисциплін у межах спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» є: спроможність визначати мету й завдання педагогіки вищої школи України; поняттєвий апарат психології вищої школи як галузі психологічної науки; систему психологічних знань, необхідних для аналізу й характеристики психологічних явищ залежно від умов навчально-виховного процесу в закладі вищої освіти.

Здобуті узагальнені результати дисертаційного дослідження, виражені в третьому розділі роботи, не тільки засвідчують про ефективність запровадження дидактичних умов та апробації метапредмета «Педагогічна компетентність викладачів фахових дисциплін», підтверджує гіпотезу про те, що інтегративний підхід до формування педагогічної майстерності, педагогічної культури, навичок командної роботи, критичного мислення та базових педагогічних умінь викладачів фахових дисциплін інформаційної, бібліотечної та архівної справи забезпечує їх ефективну взаємодію та формує інтегральну педагогічну компетентність викладача фахових дисциплін у межах спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», а й увиразнили низку важливих проблем, які потребують подальшого розв'язання: педагогічна компетентність викладачів фахових дисциплін перебуває на рівні, який не повною мірою відповідає вимогам до сучасного викладача, по-друге, особливу увагу необхідно приділяти групі викладачів з репродуктивним рівнем педагогічної

компетентності, по-третє, в освітній системі присутній консерватизм педагогічних поглядів, що не дає можливості повною мірою розвинути таланти сучасного студента. Таку ситуацію, як радить авторка дисертації, можна скоригувати за допомогою курсів підвищення кваліфікації та стажування, а також через удосконалення системи педагогічної підготовки на рівні магістратури та аспірантури.

Достовірність і новизна результатів проведеного дослідження забезпечені методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнювальних методів, адекватних предметів, меті й завданням дослідження, об'єктивним аналізом здобутих результатів. Структура, зміст, результати дослідження, основні висновки викладено грамотно, послідовно, коректно.

Основні науково-теоретичні положення й результати дослідження дисертанткою представлено на 12 науково-практичних конференціях, семінарах різного рівня. Нові факти, ідеї, наукові положення й висновки роботи достатньо повно висвітлено у 23 опублікованих працях (з них – 22 одноосібні): 5 статей у виданнях, включених до наукометричних баз даних (з них 3 – водночас належать до переліку наукових фахових видань України); 2 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави; 15 – апробаційного характеру.

Отже, аналіз викладеного в дисертації матеріалу переконливо свідчить про актуальність обраної теми, високий теоретичний рівень і практичне значення наукового доробку Іванни Степанівни Гузій. Ознайомлення з дисертаційним дослідженням уможливорює стверджувати, що воно є результатом тривалої копіткої роботи, відзначається високим рівнем науково-методологічних узагальнень та відображає належну фахову підготовку здобувачки.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, варто відзначити певні дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. На нашу думку, більшого конкретизування вимагає наукова новизна здійсненого дисертаційного дослідження.
2. Окремі місця в підрозділах 1.1, 1.2, 1.3 (до прикладу, с. 33-34 та ін.) містять наснаження цитат, за якими іноді губиться авторський коментар, не проглядається наукове «Я» дисертантки.
3. Більшій конкретизації потребує опис показників та критеріїв рівнів сформованості педагогічної культури. Робота б тільки збагатилася, якби авторка зацентувала на такому її складникові, як комунікативна культура, яка є неодмінним компонентом фаховості спеціаліста з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Утім, цей аспект може стати предметом подальших наукових пошуків І. С. Гузій.
4. Сучасні освітні реалії, які особливо увиразнилися за часів глобальної пандемії коронавірусної інфекції, актуалізували такий аспект підготовки фахівців, як цифрова компетентність, яку поцінуємо як одну із професійно значущих у підготовці фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Це теж може стати одним із перспективних напрямів досліджень здобувачки.
5. Висновки до підрозділів, а також до першого розділу видаються дещо анотативними, їх доречно збагатити аргументами.
6. Є певні місця в тексті дисертаційної роботи, які потребують мовної екологізації, позаяк містять немотивовані граматичні, лексичні, пунктуаційні анормативи, мовні негаразди, росіянізми, які, на жаль, настільки усталені в українській загальнонауковій терміносистемі, що масово тиражуються здобувачами наукових ступенів.
7. Уважаємо, що робота б виграла, якби в частині додатків автор не просто вмістила Проект навчальної програми метапредмета «Педагогічна компетентність викладача інформаційної, бібліотечної та архівної справи» (додаток Ж), а й подала розроблений і впроваджений у практику підготовки

бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи спеціальний курс «Педагогічна компетентність викладачів фахових дисциплін, залучених до професійної підготовки фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи».

Проте висловлені зауваження та побажання істотно не впливають на позитивну оцінку роботи і не знижують її загальної наукової цінності.

Результати аналізу дисертації, анотацій українською та англійською мовами, опублікованих праць дають підстави для висновку про те, що дослідження Гузій Іванни Степанівни на тему «Інтегративний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи», є завершеним, самостійним науковим дослідженням, що слугує вагомим внеском у розвиток актуального напрямку вітчизняної педагогічної науки і практики.

З огляду на актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їхнє практичне значення висновуємо, що дисертація «Інтегративний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи», відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її авторка Гузій Іванна Степанівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки початкової освіти
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Г. В. Білавич